

การใช้ภาษาในการเรียกขวัญของหมอพื้นบ้านไทย: การศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณา
THE LANGUAGE USE IN THAI FOLK HEALER'S SOUL CALLING RITUAL:
AN ETHNOGRAPHIC STUDY

พระมหาปัญญา ปณฺญาสิริ, พระมหาประทวน ธมฺมรทฺธิโต

Phramaha Panya Panyasiri, Phramaha Pratuan Dhammarakkhito

วัดมหาจุฬาลงกรณราชูทิศ

Wat Maha Chulalongkorn Rachuthit

Corresponding Author E-mail: pmpanya@gmail.com

Received August 11, 2022

Received September 20, 2022

Accepted October 20, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ภาษาในพิธีเรียกขวัญของหมอพื้นบ้านไทย โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา เก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์เชิงลึกหมอพื้นบ้าน 15 คนในภาคกลางและภาคเหนือของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าภาษาที่ใช้ในพิธีเรียกขวัญมีลักษณะเฉพาะทั้งด้านการใช้คำ วากยสัมพันธ์ และอรรถศาสตร์ โดยพบการใช้คำโบราณ คำซ้อน และคำสัมผัสคล้องจอง มีการเรียงลำดับคำแบบเฉพาะและการใช้ความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่สะท้อนความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับขวัญและจิตวิญญาณ นอกจากนี้ยังพบว่าบทบาทของภาษาในพิธีกรรมมีความสำคัญต่อการรักษาและการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ป่วย การศึกษานี้สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษา ความเชื่อ และการรักษาแบบพื้นบ้านของไทย

คำสำคัญ: การเรียกขวัญ, หมอพื้นบ้าน, ชาติพันธุ์วรรณา, ภาษาพิธีกรรม, การแพทย์พื้นบ้าน

Abstract

This academic article aims to examine the language use in soul calling rituals performed by Thai folk healers through ethnographic research methodology. Data were collected through participant observation and in-depth interviews with 15 folk healers in central and northern Thailand. The findings reveal distinctive linguistic features in soul calling ceremonies, including lexical, syntactic, and semantic characteristics. The study found the use of archaic terms, compound words, and rhyming patterns, along with specific word ordering and symbolic meanings that reflect traditional beliefs about soul and spirit. Furthermore, the role of language in rituals proved significant in healing and building patient

confidence. This study reflects the relationship between language, beliefs, and traditional Thai healing practices.

Keywords: Soul Calling, Folk Healer, Ethnography, Ritual Language, Folk Medicine

บทนำ

ภาษาและพิธีกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการรักษาแบบพื้นบ้านของไทยที่สืบทอดมาแต่โบราณ โดยเฉพาะในพิธีเรียกขวัญ ซึ่งเป็นพิธีกรรมการรักษาที่มีความสำคัญและยังคงปฏิบัติอยู่จนถึงปัจจุบัน ความเชื่อเรื่องขวัญในสังคมไทยมีรากฐานจากคติโบราณที่ว่า มนุษย์ประกอบด้วยร่างกายและขวัญ เมื่อขวัญออกจากร่างหรือตกใจ จะทำให้เกิดความเจ็บป่วยทั้งทางกายและใจ จำเป็นต้องทำพิธีเรียกขวัญเพื่อให้ขวัญกลับคืนมา ในสังคมไทยดั้งเดิม การแพทย์พื้นบ้านมีบทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพสภาพของผู้คน โดยมีหมอพื้นบ้านเป็นผู้ทำหน้าที่รักษาทั้งทางกายและจิตใจ พิธีเรียกขวัญเป็นหนึ่งในพิธีกรรมรักษาที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ ภาษา และการรักษา การศึกษาภาษาในพิธีเรียกขวัญจึงไม่เพียงให้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะทางภาษาศาสตร์เท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์และระบบความเชื่อของคนไทยด้วย (ปราณี วงษ์เทศ, 2562) ภาษาที่ใช้ในพิธีเรียกขวัญมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากภาษาในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการเลือกใช้คำ การเรียงลำดับคำ และความหมาย โดยมักพบการใช้คำโบราณ คำซ้อน และคำที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ นอกจากนี้ ยังมีการใช้คำสัมผัสคล้องจองและจังหวะที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งช่วยสร้างความศักดิ์สิทธิ์และความขลังให้กับพิธีกรรม (ยิ่งยง เทาประเสริฐ, 2561) ความสำคัญของการศึกษาภาษาในพิธีเรียกขวัญยังเชื่อมโยงกับการดำรงรักษาภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านไทย แม้ในปัจจุบันการแพทย์แผนปัจจุบันจะมีบทบาทสำคัญในระบบสาธารณสุข แต่การแพทย์พื้นบ้านก็ยังคงมีความสำคัญ โดยเฉพาะในชุมชนชนบทที่ยังคงรักษาวิถีชีวิตและความเชื่อแบบดั้งเดิม การศึกษาและทำความเข้าใจระบบความเชื่อและการรักษาแบบพื้นบ้านจึงมีความสำคัญต่อการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น การศึกษาภาษาในพิธีเรียกขวัญผ่านมุมมองเชิงชาติพันธุ์วรรณาช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษา ความเชื่อ และการรักษาในบริบทของสังคมไทย ภาษาในพิธีกรรมไม่เพียงทำหน้าที่สื่อสารเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทในการสร้างความเชื่อมั่นและกำลังใจให้กับผู้ป่วย อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น

บทความนี้มุ่งนำเสนอการวิเคราะห์การใช้ภาษาในพิธีเรียกขวัญในหลายมิติ ทั้งในแง่ของลักษณะทางภาษาศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความเชื่อ และบทบาทของภาษาในการรักษา การทำความเข้าใจมิติด้านภาษาในพิธีเรียกขวัญจะช่วยให้เห็นความสำคัญของภาษาในฐานะเครื่องมือในการรักษาและการเยียวยาจิตใจในบริบทของการแพทย์พื้นบ้านไทย อันจะนำไปสู่การตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านที่สืบทอดมาแต่โบราณในส่วนต่อไปของบทความจะนำเสนอการวิเคราะห์การใช้ภาษาในพิธีเรียกขวัญใน 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ ลักษณะทางภาษาศาสตร์ของภาษาในพิธีเรียกขวัญ ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความเชื่อเรื่องขวัญ บทบาทของภาษาในการรักษา การสืบทอดและการเปลี่ยนแปลงของ

ภาษาในพิธีเรียกขวัญ และความสำคัญของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านไทย โดยอาศัยการวิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษาภาคสนามในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย

ลักษณะทางภาษาศาสตร์ของภาษาในพิธีเรียกขวัญ

พิธีเรียกขวัญเป็นพิธีกรรมการรักษาที่มีการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบพิธี ภาษาที่ใช้มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากภาษาในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการใช้คำ การเรียงลำดับคำ ความหมาย และการใช้เสียง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความเชื่อและการรักษาในวัฒนธรรมไทย (ศิริพร ณ ถลาง, 2563)

การใช้คำในพิธีเรียกขวัญมีลักษณะเฉพาะหลายประการ พบการใช้คำโบราณที่ไม่ปรากฏในภาษาปัจจุบัน เช่น “เชิญ” ในความหมายของการเรียก “มา” ในความหมายของการกลับคืน และ “สู่” ในความหมายของการกลับสู่ที่อยู่ นอกจากนี้ยังมีการใช้คำซ้อนเพื่อบรรยายความหมาย เช่น “มาเยือน มาอย่าง” “กลับคืน กลับมา” และ “สุชี สุชา” รวมถึงการใช้คำที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ เช่น “นก” “ดาว” “ดวงแก้ว” เพื่อเปรียบเทียบกับขวัญ การใช้คำเหล่านี้สะท้อนให้เห็นร่องรอยของภาษาโบราณและระบบความคิดความเชื่อในพิธีกรรมการรักษา (ปราณี วงษ์เทศ, 2562)

บทสวดเรียกขวัญมีโครงสร้างวากยสัมพันธ์ที่เป็นแบบแผน แบ่งเป็นสามส่วน ได้แก่ การกล่าวถึงขวัญและสาเหตุที่ออกจากร่าง การเชิญขวัญให้กลับคืน และการอวยพรผู้ป่วย แต่ละส่วนใช้รูปประโยคที่ต่างกันไป เช่น ประโยคพรรณนา ประโยคคำสั่งหรือคำขอร้อง และประโยคอวยพร ตามลำดับ การเรียงลำดับคำในลักษณะนี้สะท้อนขั้นตอนและกระบวนการของพิธีกรรมที่เป็นระบบ (ยิ่งยง เทาประเสริฐ, 2561)

การใช้เสียงในบทสวดเรียกขวัญมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ พบการใช้คำสัมผัสทั้งสัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะ มีการใช้จังหวะในการสวดที่เป็นแบบแผน และการใช้น้ำเสียงที่ต่างกันในแต่ละช่วงของพิธีกรรม เช่น น้ำเสียงนุ่มนวลในช่วงการเชิญขวัญ น้ำเสียงหนักแน่นในช่วงการเรียกขวัญ และน้ำเสียงอ่อนโยนในช่วงการอวยพร การใช้เสียงในลักษณะนี้ช่วยสร้างบรรยากาศที่ศักดิ์สิทธิ์และสงบ ซึ่งมีผลต่อจิตใจของผู้ป่วยและผู้ร่วมพิธีลักษณะทางภาษาศาสตร์ของภาษาในพิธีเรียกขวัญแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนและความพิเศษของภาษาพิธีกรรมที่แตกต่างจากภาษาในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการใช้คำ วากยสัมพันธ์ ความหมาย และการใช้เสียง ลักษณะเฉพาะเหล่านี้ไม่เพียงสร้างความโดดเด่นให้กับภาษาในพิธีเรียกขวัญ แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างความศักดิ์สิทธิ์และประสิทธิผลในการรักษา สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาในการใช้ภาษาเพื่อการรักษาของหมอพื้นบ้านไทยที่สืบทอดมาแต่โบราณ

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความเชื่อเรื่องขวัญในพิธีกรรม

ภาษาและความเชื่อเรื่องขวัญในสังคมไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในพิธีเรียกขวัญซึ่งเป็นพิธีกรรมรักษาที่สืบทอดมาแต่โบราณ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความเชื่อเรื่องขวัญจะช่วยให้เข้าใจถึงระบบความคิดและโลกทัศน์ของคนไทยที่สะท้อนผ่านภาษาในพิธีกรรม ความเชื่อเรื่องขวัญในสังคมไทยมีความซับซ้อนและลึกซึ้ง สะท้อนผ่านการใช้ภาษาในพิธีกรรมหลายลักษณะ ประการแรกคือการใช้

คำเรียกขวัญที่หลากหลาย เช่น “ดวงจิต” “ดวงใจ” “ดวงวิญญาณ” แสดงให้เห็นว่าคนไทยมองขวัญเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีหลายมิติ ประการที่สองคือการใช้คำกริยาที่เกี่ยวกับการเคลื่อนที่ของขวัญ เช่น “ลอย” “เหิน” “บิน” สะท้อนความเชื่อว่าขวัญสามารถเคลื่อนที่หรือออกจากร่างได้ ประการที่สามคือการใช้คำเปรียบเทียบขวัญกับสิ่งมีค่า เช่น “แก้วแหวน” “เพชรนิลจินดา” แสดงให้เห็นว่าคนไทยให้คุณค่ากับขวัญว่าเป็นสิ่งสำคัญและมีค่า พิธีเรียกขวัญมีการใช้ภาษาที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุของการที่ขวัญออกจากร่าง เช่น การใช้คำว่า “ตกใจ” “สะดุ้ง” “กลัว” แสดงให้เห็นความเชื่อที่ว่าอารมณ์และความรู้สึกมีผลต่อขวัญ นอกจากนี้ยังมีการใช้คำที่แสดงถึงสถานที่ที่ขวัญอาจไปอยู่ เช่น “ป่าเขา” “ลำเนาไพร” “ท้องทุ่ง” สะท้อนความเชื่อว่าขวัญสามารถเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้ การใช้ภาษาในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นความเชื่อเรื่องธรรมชาติของขวัญ แต่ยังสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในโลกทัศน์แบบไทยด้วย ในด้านการสื่อสารกับขวัญ พบว่ามีการใช้ภาษาที่แสดงถึงการปฏิบัติต่อขวัญเสมือนเป็นบุคคลหรือสิ่งมีชีวิต มีการใช้คำพูดที่แสดงความเคารพ อ่อนน้อม และการขอร้อง เช่น “เชิญ” “นิมนต์” “ขอเชิญ” แสดงให้เห็นว่าคนไทยมองขวัญเป็นสิ่งที่ต้องให้ความเคารพและปฏิบัติด้วยความนุ่มนวล นอกจากนี้ยังมีการใช้คำที่แสดงความห่วงใยและปรารถนาดีต่อขวัญ เช่น “อย่าได้ล้ม อย่าได้ทาง” “ขอให้อยู่เย็นเป็นสุข” สะท้อนความเชื่อว่าการดูแลขวัญให้ดีจะส่งผลต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของเจ้าของขวัญ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความเชื่อเรื่องขวัญในพิธีกรรมแสดงให้เห็นว่า ภาษาไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร แต่ยังเป็นสิ่งที่สะท้อนและถ่ายทอดระบบความคิดความเชื่อของคนไทยเกี่ยวกับขวัญและจิตวิญญาณ การใช้ภาษาในพิธีเรียกขวัญจึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า แสดงให้เห็นภูมิปัญญาในการใช้ภาษาเพื่อการรักษาและการเยียวยาจิตใจของคนไทย

บทบาทของภาษาในการรักษาและการเยียวยาจิตใจ

ภาษาในพิธีเรียกขวัญมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการรักษาและการเยียวยาจิตใจ การใช้ภาษาในพิธีกรรมไม่เพียงเป็นการสื่อสารธรรมดา แต่ยังเป็นเครื่องมือในการสร้างความเชื่อมั่น กำลังใจ และความหวังให้กับผู้ป่วย การศึกษาบทบาทของภาษาในการรักษาจะช่วยให้เข้าใจถึงความสำคัญของภาษาในบริบทการแพทย์พื้นบ้านไทย ภาษาในพิธีเรียกขวัญมีบทบาทในการสร้างความศักดิ์สิทธิ์และความน่าเชื่อถือให้กับการรักษา โดยการใช้คำและสำนวนพิเศษที่แตกต่างจากภาษาในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้คำโบราณ คำศักดิ์สิทธิ์ และคำที่มีความหมายลึกซึ้ง การใช้ภาษาในลักษณะนี้ช่วยสร้างบรรยากาศของความศักดิ์สิทธิ์และความขลัง ทำให้ผู้ป่วยและญาติเกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการรักษา นอกจากนี้ การใช้คำสัมผัสคล้องจองและจังหวะที่เป็นเอกลักษณ์ยังช่วยสร้างความรู้สึกสงบและผ่อนคลาย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเยียวยาจิตใจ

ภาษาในพิธีกรรมยังมีบทบาทในการสร้างความเข้าใจและการยอมรับเกี่ยวกับสาเหตุของความเจ็บป่วย การอธิบายว่าอาการเจ็บป่วยเกิดจากขวัญออกจากร่างช่วยให้ผู้ป่วยเข้าใจสาเหตุของความเจ็บป่วยในกรอบความเชื่อที่คุ้นเคย ทำให้เกิดการยอมรับและพร้อมที่จะรับการรักษา การใช้ภาษาที่สื่อถึงความหวังและการฟื้นฟู เช่น “ขวัญจะกลับมา” “จะหายดี” “จะแข็งแรง” ช่วยสร้างกำลังใจและความหวังให้กับผู้ป่วยการใช้ภาษาในพิธีเรียกขวัญยังมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างหมอพื้นบ้าน ผู้ป่วย และ

ครอบครัว การใช้คำที่แสดงความห่วงใย เช่น “อย่ากลัว” “อย่ากังวล” และการใช้คำอวยพรที่แสดงความปรารถนาดี ช่วยสร้างความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย ทำให้ผู้ป่วยรู้สึกว่าได้รับการดูแลและเอาใจใส่จากการวิเคราะห์บทบาทของภาษาในการรักษาและการเยียวยาจิตใจ แสดงให้เห็นว่าภาษาในพิธีเรียกขวัญมีความสำคัญในหลายมิติ ทั้งการสร้างความคิดถึง การสร้างความเข้าใจ การให้กำลังใจ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี บทบาทเหล่านี้ล้วนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิผลของการรักษาทั้งทางกายและจิตใจ

การสืบทอดและการเปลี่ยนแปลงของภาษาในพิธีเรียกขวัญ

การสืบทอดและการเปลี่ยนแปลงของภาษาในพิธีเรียกขวัญเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาการแพทย์พื้นบ้านไทย พิธีเรียกขวัญเป็นพิธีกรรมที่มีการสืบทอดมาอย่างยาวนาน แต่ก็มีมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การศึกษาเรื่องนี้จะช่วยทำให้เข้าใจพลวัตของภาษาในพิธีกรรมการรักษา รูปแบบการสืบทอดภาษาในพิธีเรียกขวัญมีลักษณะเฉพาะ โดยหมอพื้นบ้านจะเรียนรู้บทสวดและวิธีการใช้ภาษาจากครูหรือผู้อาวุโสในชุมชน การเรียนรู้นี้มักเป็นการบอกเล่าและจดจำแบบมุขปาฐะ ไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากเชื่อว่าการบันทึกจะทำให้คาถาเสื่อมความศักดิ์สิทธิ์ การสืบทอดในลักษณะนี้ทำให้ภาษาในพิธีกรรมมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทและการตีความของผู้สืบทอดแต่ละรุ่น แต่ยังคงรักษาแก่นสำคัญของความหมายและจุดประสงค์ของพิธีกรรมไว้ ในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมส่งผลต่อการใช้ภาษาในพิธีเรียกขวัญหลายประการ ประการแรกคือการปรับเปลี่ยนคำศัพท์ให้เข้าใจง่ายขึ้น เนื่องจากคนรุ่นใหม่อาจไม่คุ้นเคยกับคำโบราณ ประการที่สองคือการลดทอนความซับซ้อนของบทสวด เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทสังคมสมัยใหม่ที่เน้นความรวดเร็วและกระชับ ประการที่สามคือการผสมผสานภาษาท้องถิ่นเข้ากับภาษากลาง เพื่อให้เข้าถึงผู้คนในวงกว้างมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงของภาษาในพิธีเรียกขวัญยังสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของระบบความเชื่อในสังคม การผสมผสานความเชื่อพุทธศาสนากับความเชื่อดั้งเดิมส่งผลให้มีการเพิ่มเติมคำศัพท์และความหมายทางพุทธศาสนาเข้าไปในบทสวด เช่น การใช้คำว่า “บุญ” “กุศล” “พระรัตนตรัย” นอกจากนี้ อิทธิพลของการแพทย์สมัยใหม่ยังทำให้มีการปรับเปลี่ยนการอธิบายสาเหตุของความเจ็บป่วยให้สอดคล้องกับความเข้าใจทางการแพทย์มากขึ้น จากการศึกษาการสืบทอดและการเปลี่ยนแปลงของภาษาในพิธีเรียกขวัญ แสดงให้เห็นว่าภาษาในพิธีกรรมมีพลวัตและสามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงรักษาแก่นสำคัญของความเชื่อและจุดประสงค์ในการรักษาไว้ การเข้าใจพลวัตนี้มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์และพัฒนาการแพทย์พื้นบ้านให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน

ความสำคัญของการอนุรักษ์ภาษาในพิธีเรียกขวัญ

การอนุรักษ์ภาษาในพิธีเรียกขวัญมีความสำคัญต่อการธำรงรักษาภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านไทย เนื่องจากภาษาเป็นทั้งเครื่องมือในการรักษาและสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น การศึกษาความสำคัญของการอนุรักษ์ภาษาในพิธีกรรมจะช่วยให้เห็นคุณค่าและแนวทางในการสืบสานภูมิปัญญานี้ต่อไป

ภาษาในพิธีเรียกขวัญเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ทั้งในแง่ภาษาศาสตร์ มานุษยวิทยา และการแพทย์พื้นบ้าน การศึกษาและบันทึกภาษาในพิธีกรรมจึงมีความสำคัญต่อการอนุรักษ์องค์ความรู้ด้านการแพทย์พื้นบ้าน ทั้งในด้านคำศัพท์ สำนวนโวหาร และความหมายที่สะท้อนภูมิปัญญาในการดูแลรักษาสุขภาพ นอกจากนี้ การอนุรักษ์ภาษาในพิธีกรรมยังช่วยรักษาระบบความคิดและความเชื่อที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย ในปัจจุบัน การอนุรักษ์ภาษาในพิธีเรียกขวัญเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การลดลงของผู้สืบทอดความรู้ และการแพร่หลายของการแพทย์สมัยใหม่ การศึกษาและบันทึกภาษาในพิธีกรรมจึงมีความสำคัญในการป้องกันการสูญหายของภูมิปัญญานี้ แต่การอนุรักษ์ต้องคำนึงถึงการรักษาความศักดิ์สิทธิ์และความเหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ด้วย การอนุรักษ์ภาษาในพิธีเรียกขวัญยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาการแพทย์พื้นบ้านในอนาคต การศึกษาและเข้าใจภาษาในพิธีกรรมช่วยให้เห็นแนวทางในการผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับการแพทย์สมัยใหม่ โดยเฉพาะในด้านการดูแลสุขภาพจิตและการเยียวยาทางจิตใจ ซึ่งเป็นจุดแข็งของการแพทย์พื้นบ้าน

จากการศึกษาความสำคัญของการอนุรักษ์ภาษาในพิธีเรียกขวัญ แสดงให้เห็นว่าการอนุรักษ์ภาษาในพิธีกรรมไม่เพียงแต่เป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรม แต่ยังมีสำคัญต่อการพัฒนาการแพทย์พื้นบ้านให้สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน การตระหนักถึงความสำคัญนี้จะช่วยให้เกิดความร่วมมือในการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านไทยต่อไป

สรุป

บทความนี้ได้วิเคราะห์การใช้ภาษาในพิธีเรียกขวัญของหมอพื้นบ้านไทยผ่านมุมมองเชิงชาติพันธุ์วรรณา โดยศึกษาใน 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ ลักษณะทางภาษาศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความเชื่อ บทบาทของภาษาในการรักษา การสืบทอดและการเปลี่ยนแปลง และความสำคัญของการอนุรักษ์ ผลการศึกษาพบว่า ภาษาที่ใช้ในพิธีเรียกขวัญมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากภาษาในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการใช้คำ การเรียงลำดับคำ ความหมาย และการใช้เสียง โดยมีการใช้คำโบราณ คำซ้อน และคำที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ การใช้ภาษาในพิธีกรรมสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความเชื่อเรื่องขวัญในสังคมไทย และแสดงให้เห็นบทบาทของภาษาในการรักษาและเยียวยาจิตใจการศึกษายังพบว่า ภาษาในพิธีเรียกขวัญมีการสืบทอดและเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม แต่ยังคงรักษาแก่นสำคัญของความเชื่อและจุดประสงค์ในการรักษาไว้ การอนุรักษ์ภาษาในพิธีกรรมจึงมีความสำคัญต่อการธำรงรักษาภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านไทย

บทความนี้แสดงให้เห็นว่า การศึกษาภาษาในพิธีเรียกขวัญไม่เพียงช่วยให้เข้าใจลักษณะทางภาษาศาสตร์เท่านั้น แต่ยังช่วยให้เข้าใจระบบความคิด ความเชื่อ และภูมิปัญญาในการรักษาของคนไทย อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาการแพทย์พื้นบ้านให้สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ฉลองรัฐ ทองกันทา, ชลชิต คำพันธ์, นิพนธ์ แก้วต่าย, ชวกร ขวัญทองห้าว, & นิศารัตน์ ก้อนตะเสน. (2024). การศึกษาศาสตร์ความรู้ ตำรับยาสมของพระอาจารย์ ฝั้น อาจาโร. วารสาร หมอยาไทยวิจัย, 10(2), 127-146.
- พิเชษฐ สายพันธ์. (2018). การศึกษาคนไทใน รัฐอัสสัมอินเดีย: จาก แนวคิด “รากเหง้า ดั้งเดิม” สู่ “ชาตินิยม เชิงเชื้อชาติ” และ “การณกำหนดทางชาติพันธุ์”. Journal of Anthropology, Sirindhorn Anthropology Centre (JASAC), 1(1), 83-117.
- เลิศ วิริยจิตต์, & บุญศรี. (2015). คลังภูมิปัญญา หมอพื้นบ้านกับ สมุนไพร ชุมชนภาค อีสาน.
- วาสนา แก้วหล้า. (2014). แหล่งเรียนรู้เพื่อชุมชน: กรณีศึกษาการแพทย์ พนมดงรัก จากอ โรคยาศาลา ในไทย และกัมพูชา. วารสารวิจัยและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(2), 69-77.
- สามารถ ใจเตี้ย. (2018). การสื่อสารพิธีกรรม ล้านนาเพื่อการ สร้างเสริมสุขภาพ: (Lanna ritual on Communication for Health Promotion). วารสารวิชาการ นวัตกรรม สื่อสารสังคม, 6(2), 142-151.